

UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA

VESNA BRLIČ

**PRAVNI VIDIKI UPORABE IN RAVNANJA
Z VODO**

Diplomsko delo

Maribor, 2015

UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**PRAVNI VIDIKI UPORABE IN RAVNANJA
Z VODO**

Študentka: Vesna Brlič

Številka indeksa: 71186749

Študijski program: UNI-PRAVO

Študijska smer: Pravo

Mentor: dr. Rajko Knez

Maribor, september 2015

KAZALO

POVZETEK.....	4
ABSTRACT	4
UVOD.....	5
1. PRAVNI VIRI VODNEGA PRAVA.....	6
1.1. Pravni viri vodnega prava v Sloveniji	6
1.2. Pravni viri varstva voda v EU.....	7
2. RABA VODNEGA PRAVA	8
2.1. Pojem javnega dobra.....	8
2.2. Naravno in grajeno vodno javno dobro.....	8
2.3. Splošna raba vode	10
2.4. Posebna raba vode	11
3. SPLOŠNA RABA VODA ZA OSKRBO S PITNO VODO	12
3.1. Pojem pitne vode.....	12
3.2. Cena vode	12
3.3. Primerjava cen vode Mestne občine Maribor in Mestne občine Ljubljana.....	14
3.4. Lastna oskrba s pitno vodo.....	17
4. ODPLAČNOST SPLOŠNE RABE VODNEGA DOBRA.....	18
5. PRAVNE PODLAGE ZA POSEBNO RABO VODNEGA DOBRA	19
5.1. Vodno dovoljenje	19
5.2. Koncesija	20
5.2.1. Pojem koncesije.....	20
5.2.2. Koncesijsko razmerje kot mešano razmerje	21
5.2.3. Tipi koncesijskih razmerij	22
5.2.4. Koncesija kot način pridobitve vodne pravice.....	22
6. PRIMERJAVA PODELITVE VODNEGA DOVOLJENJA , PODELITEV KONCESIJE, IN LIBERALIZACIJA VODNIH VIROV	26
7. ZAKLJUČEK	28
BIBLIOGRAFIJA.....	29

POVZETEK

Brez vode ni življenja. Zato je esencialnega pomena, da to področje čim boljše pravno uredimo. V diplomski nalogi sem dala poudarek na instituta splošne in posebne rabe vode. Splošna raba vode pomeni, da jo lahko uporablja vsakdo v skladu z njenim namenom in pod enakimi pogoji, ki jih natančneje določa ZV-1 v 105. členu. Je bistvo javnega dobra, kamor voda pravno gledano tudi spada. Osredotočila sem se na splošno rabo voda za oskrbo s pitno vodo in (ne)odplačnost splošne rabe vodnega dobra. Pri posebni rabi, ki presega meje splošne rabe, sem podrobneje analizirala vodno dovoljenje in koncesijo. Na koncu diplome je še podana primerjava teh dveh institutov in liberalizacije vodnih virov ter njihove prednosti in slabosti.

Ključne besede: voda, javno dobro, splošna raba vode, oskrba s pitno vodo, odplačnost splošne rabe vodnega prava, posebna raba vode, vodno dovoljenje, koncesija, liberalizacija vodnih virov

ABSTRACT

There is no life without water. Therefore it is essential to regulate this area of law as good as possible. The major objective of this thesis is to examine the institutes of general and special use of water. General use of water means that anyone has a right to use it in accordance with its purpose and under equal conditions. The latter is also the core idea of all national assets, including water. Furthermore I focused on the general use of water in connection with supply of drinking water and potential financial compensation.

Regarding special use of water, expanding beyond borders of the general use, I closely analysed water permit and concession. In conclusion, there is a comparison of those two institutes and liberalization of water sources alongside with their benefits and disadvantages.

Key words: water, national asset, general use of water, supply of drinking water, financial compensation for use of water, water permit, concession, liberalization of water supplies.

UVOD

O problematiki varstva okolja se zadnje čase govori ogromno. Ljudje se vedno bolj zavedamo njene pomembnosti. Kako se ne bi, saj imamo, kot nam je do zdaj poznano, en planet za življenje in obnašamo se, kot da ga je nemogoče uničiti. Vse samo zato, da čim bolj "razkošno" živimo. Če samo stopimo v trgovino, opazimo ogromno stvari, ki jih ne potrebujemo. Zdi se, da smo postali sužnji potrošništva. Zavedam se, da je mišljenje ljudi nemogoče spremeniti čez noč, ampak že, če se vsak zazre vase in pomisli kaj je res pomembno, smo na dobri poti. Želja po tem, da vsaj malo poskusim raziskati kaj se da storiti na tem področju, da bo svet lepši, me je pripeljala do teme diplome s področja varstva okolja. Voda kot del okolja se mi zdi še posebej pomembna. Že od malega nas učijo, da brez vode ni življenja. Na koncu koncev je po besedah in raziskavah znanstvenikov življenje nastalo v vodi. Okrog 70% našega planeta prekriva voda, tako da je pomembna z vidika transporta, je tudi vir zabave (koplanje, potapljanje, itd.) in najpomembneje, v obliki pitne vode je osnovna človeška potreba brez katere ne moremo preživeti niti enega tedna. Esencialnega pomena je, da ustrezno pravno uredimo uporabo in ravnanje z vodo. V uvodu diplome sem navedla pravne vire, ki se mi zdijo najbolj pomembni na tem področju. V naslednjem poglavju sem se osredotočila predvsem na institut javnega dobra in osnove splošne ter posebne rabe vodnega dobra. Četrto in peto poglavje sem namenila dvema pomembnima vidikoma splošne rabe, in sicer splošni rabi vodnega dobra za oskrbo s pitno vodo in aktualni problematiki odplačnosti splošne rabe vodnega dobra. Pri slednjem sem imela v mislih predvsem (ne)obstoje pravne podlage za zaračunavanje kopanja in dostopa do vode. Najobsežnejše je šesto poglavje in je namenjeno pravnim podlagam za posebno rabo vodnega dobra. Koncesija je institut, ki sem mu v tej diplomu posvetila največ pozornosti. Je zelo specifična tematika, saj se v njej mešata javni in zasebni interes. In če je njena alternativa na tem področju liberalizacija vodnih virov, potem jo je po mojem mnenju potrebno čim bolj pravno urediti, da bo ustrezalo tako javnemu kot zasebnemu interesu. Pri liberalizaciji me moti predvsem dobiček, ki je glavni interes vsakega privatnika. Enostavno je prenevarno, da bi dopustili želji po dobičku obvladovanje vodnih virov.

1. PRAVNI VIRI VODNEGA PRAVA

1.1. Pravni viri vodnega prava v Sloveniji

Pravo varstva okolja je v zadnjih desetletjih bistveno napredovalo. Ljudje se vedno bolj zavedamo, kako pomembno je pravno urediti vprašanja povezana s to tematiko. V ta sklop sodi tudi področje vodnega prava, kjer je normirano pravno varstvo vodnega režima, izkoriščanje in raba površinskih, podzemnih in talnih vodnih in priobalnih zemljišč, gradnja vodno gospodarskih objektov in naprav ter drugi posegi v vodni režim.¹

V Sloveniji je Ustava RS² hierarhično najvišji pravni akt, kjer je zaščiten voda kot naravna dobrina. Najbolj pomemben je 70. člen, ki govori o javnem dobru in naravnih bogastvih. Na javnem dobrem se lahko pridobi le posebna pravica uporabe pod pogoji, ki jih določa zakon. Zakon določa tudi pogoje, pod katerim se smejo izkoriščati naravna bogastva.

Pod Ustavo so nadalje trije osnovni zakoni, ki urejajo področje uporabe in ravnanja z vodo, in sicer ZVO-1³, ZV-1⁴ in ZON⁵.

Za področje varstva voda je najpomembnejši ZV-1. Njegov cilj je upravljanje z vodami ter vodnimi in priobalnimi zemljišči ter s tem doseganje dobrega stanja voda in drugih, z vodami povezanih ekosistemov, zagotavljanje varstva pred škodljivim delovanjem voda, ohranjanje in upravljanje vodnih količin in spodbujanje trajnostne rabe voda, ki omogoča različne vrste rabe voda ob upoštevanju dolgoročnega varstva razpoložljivih vodnih virov in njihove kakovosti.⁶

¹ Kočever Jernej, Pravna ureditev varstva voda v Republiki Sloveniji, diplomska naloga, Pravna fakulteta Maribor, 2009, str.23.

² Ustava RS, Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97-UZS68,66/00- UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68,69/04 – UZ14, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ43, UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148 in 47/13 – UZ90, 97, 99.

³ Zakon o varstvu okolja, Uradni list RS, št. 39/06, 70/08, 108/09, 48/12, 57/12, 92/13 in 56/15.

⁴ Zakon o vodah, Uradni list RS, št. 67/02, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14 in 56/15.

⁵ Zakon o ohranjanju narave, Uradni list RS, št. 96/04 in 46/14.

⁶ 2. člen ZV-1.

Na področju pitne vode sta relevantna dva podzakonska akta. To sta pravilnik o pitni vodi⁷ (v postopku priprave in sprejema je Uredba o pitni vodi, ki bo nadomestila slednjega) in Uredba o oskrbi s pitno vodo⁸ (ta je 1.1.2013 že nadomestila prejšnji Pravilnik o oskrbi s pitno vodo⁹).

Prvi določa zahteve, ki jih mora izpolnjevati pitna voda, z namenom varovanja zdravja ljudi pred škodljivimi učinki zaradi kakršnegakoli onesnaževanja pitne vode.¹⁰

Namen druge pa je natančneje določen v 1. členu te uredbe. V povezavi s slednjim je potrebno še omeniti ZGJS¹¹.

1.2. Pravni viri varstva voda v EU¹²

Slovenija je od leta 2004 polnopravna članica Evropske unije, zato mora upoštevati tudi njene pravne vire s področja varstva voda. "Direktive so najpomembnejši instrument za izvajanje okoljske politike EU."¹³ Njihova posebnost je, da vsebujejo določen cilj, ki ga morajo doseči države članice, vendar imajo manevrski prostor pri tem, na kakšen način bodo to uresničile. Na področju upravljanja voda lahko razdelimo direktive v tri kronološka obdobja. Prvo obdobje se začne leta 1975 s sprejetjem Direktive 75/440/EGS. Direktiv s tega obdobja praktično ni več. Drugo obdobje se začne leta 1991, ki ni prineslo nekih velikih sprememb in so bolj urejale posamezne vrste voda oziroma posamezne vire onesnaževanja. Ni bilo vzpostavljenega celovitega pristopa. Tretje obdobje, ki se je začelo s sprejetjem Vodne direktive leta 2000. Predmet te direktive so celotna povodja. Večina pomembnih direktiv je bilo sprejetih prav v tem obdobju. Kakšna je njihova učinkovitost v praksi pa bomo videli v prihodnjih letih.

⁷ Pravilnik o pitni vodi, Uradni list R, št. 19/2004.

⁸ Uredba o oskrbi s pitno vodo, Uradni list RS, št. 88/2012.

⁹ 34. člen Uredbe o oskrbi s pitno vodo.

¹⁰ 1. člen Pravilnika o pitni vodi.

¹¹ Zakon o gospodarskih javnih službah, Uradni list RS, št. 32/93.

¹² poglavje povzeto po Šantej Borut, Stanič Racman Darja, Kodre Neža, Rozman Iztok, Petelin Špela, Koščak Mateja, Mohorko Tanja, Đurović Blažo, Štravs Luka, Direktive EU s področja upravljanja voda, Uradni list RS, Ljubljana 2013, str. 50, 51.

¹³ Šantej Borut, Stanič Racman Darja, Kodre Neža, Rozman Iztok, Petelin Špela, Koščak Mateja, Mohorko Tanja, Đurović Blažo, Štravs Luka, Direktive EU s področja upravljanja voda, Uradni list RS, Ljubljana 2013, str. 31.

2. RABA VODNEGA PRAVA

2.1. Pojem javnega dobra

Zakon o vodah (ZV-1) definira naravno in grajeno javno dobro. Stvarno pravo je področje prava, kjer je urejen institut javnega dobra. "Z izrazom javno dobro razumemo stvar, ki jo v skladu z njenim namenom ob enakih pogojih lahko uporablja vsakdo. Takšno rabo vsakogar imenujemo splošna raba (ius publicum). Javno dobro je ustavna kategorija in določba prvega odstavka 19. člena le ponavlja določbo 70. člena Ustave RS. Vsebinsko splošna raba vsakomur omogoča, da pod enakimi pogoji kot drugi namensko uporablja stvar s statusom javnega dobra. Kot primeri javnega dobra se običajno navajajo ceste, vode, obala in podobno. Gre torej predvsem za nepremičnine. Ker je splošna raba namenska, je s tem omejena tudi uporabna možnosti posameznika."¹⁴ Pomeni tudi veliko omejitev lastninske pravice, saj ima lahko pravni položaj javnega dobra samo stvar, za katero zakon to posebej določa.¹⁵

2.2. Naravno in grajeno vodno javno dobro

Nadalje je potrebno razlikovati med naravnim in grajenim javnim dobrim. Prvo je del narave, drugo pa je, kot že ime samo pove, zgradil človek.

Določba 15. člena ZV-1 določa, da so celinske vode in vodna zemljišča naravno javno dobro. Enako velja za zemljišče presihajočega jezera v času, ko je prekrito z vodo.

Celinske vode so termin za tekoče vode (naravni vodotoki kot so hudourniki, potoki in reke, ne glede na to, ali imajo stalen ali občasen pretok; tudi vodotoki, ki so nastali zaradi prestavitve naravnega vodotoka, njegove zajezitve ali ureditve) in stoječe vode (naravna jezera, vključno s presihajočimi, ribniki, mlake, močvirja in drugi naravni vodni zbiralniki, ki imajo stalen ali občasen pritok ali odtok tekočih ali podzemnih voda; tudi vodni zbiralniki, ki so nastali z zajezitvijo tekočih voda, njihovo ureditvijo ali zaradi

¹⁴ Vrenčur Renato, Juhart Miha, Tratnik Matjaž, Stvarno pravo, GV Založba, Ljubljana 2007, str. 73.

¹⁵ Vrenčur Renato, Juhart Miha, Tratnik Matjaž, Stvarno pravo, GV Založba, Ljubljana 2007, str. 73.

drugega posega v prostor), ki se nahajajo na celini.¹⁶ Vodna zemljišča pa so ostala zemljišča, ki so v neki povezavi z vodo. Priobalno zemljišče po tej določbi ni naravno javno dobro. Določa pa ZV-1 v 17. členu, da lahko lokalna skupnost zaradi omogočanja splošne rabe voda to določi. Tako zemljišče mora predhodno pridobiti v last s pravnim poslom ali v javno korist predlagati njihovo razlastitev po predpisih, ki urejajo razlastitev.

Status naravnega javnega dobra se mora po uradni dolžnosti vpisati v zemljiško knjigo.¹⁷

V 1. odstavku 17. člena ZV-1 je definirano grajeno vodno javno dobro. In sicer je to vodno zemljišče, ki je nastalo zaradi prestavitve ali ureditve naravnega vodotoka, zajezitve tekočih voda, zaradi odvzema ali izkoriščanja mineralnih surovin ali drugega podobnega posega v prostor in se ga lahko nameni splošni rabi. Tudi objekt na vodnem ali priobalnem zemljišču lahko postane grajeno vodno javno dobro, če se ga lahko nameni splošni rabi.

Za pridobitev tega statusa mora po uradni dolžnosti izdati odločbo pristojno ministrstvo. Če pa je lastnik takega zemljišča oseba zasebnega prava, lahko ministrstvo izda odločbo le v primeru, da država zemljišče prej odkupi ali ga pridobi v last po postopkih o razlastitvi.¹⁸

Zakonodajalec je morje v ZV-1 uredil v posebnem poglavju. Naravno morsko javno dobro so morje¹⁹ in vodno zemljišče morja, grajeno morsko javno dobro pa je vodno zemljišče, ki je nastalo zaradi izkopa na priobalnem zemljišču ali drugega podobnega posega v prostor, depresijsko zemljišče ali zemljišče, ki nastane kot nasip ali zasip na vodnem zemljišču.²⁰

Za nastanek in prenehanje se smiselno uporabljata 15. in 19. člen ZV-1.

¹⁶ 10. člen ZV-1.

¹⁷ 5. odstavek 15. člena ZV-1.

¹⁸ 18. člen ZV-1.

¹⁹ Po 28. členu ZV-1 so morje notranje morske vode in teritorialno morje po predpisih o pomorstvu.

²⁰ 30. člen ZV-1 (naravno morsko javno dobro) in 33. člen ZV-1 (grajeno morsko javno dobro).

2.3. Splošna raba vode

Splošna raba (*ius publicum*) je bistvo javnega dobra. Pomeni, da lahko tako stvar vsakdo uporablja v skladu z njenim namenom in ob enakih pogojih.²¹ Zakonodajalec je kot splošno rabo vode določil rabo vodnega in morskega dobra za pitje, kopanje, potapljanje, drsanje ali druge osebne potrebe, če takšna raba ne zahteva uporabe posebnih naprav ali zgraditve objekta in naprave, za katero je treba pridobiti dovoljenje, skladno s predpisi na področju urejanja prostora in graditve objektov.²² Dovoljeno je uporabljati vodo v okviru splošne rabe za gašenje požarov ter druge naloge zaščite in reševanja tudi z uporabo posebnih naprav, če za njih ni potrebno pridobiti dovoljenja v skladu s predpisi.²³ V splošno rabo spada tudi plovba po vodnem ali morskem dobrem.²⁴

Kot je bilo že povedano, splošna raba lahko omejuje lastninsko pravico. Lastnik ali drugi posestnik vodnega, priobalnega ali drugega zemljišča mora dopustiti vsakomur neškodljiv prehod čez svoje zemljišče do vodnega ali morskega dobra, ter dopustiti splošno rabo vodnega ali morskega dobra, razen, če je na vodnem, priobalnem ali drugem zemljišču zgrajen objekt iz pete²⁵, šeste²⁶ in sedme²⁷ točke 37. člena (izjeme od pravila, da ni dovoljeno posegati v prostor na vodnih in priobalnih zemljiščih).²⁸

²¹ 105. člen ZV-1 natančneje pove, da lahko vsakdo rabi vodno ali morsko dobro pod pogoji, ki jih določa ta zakon, če se s takšno rabo le neznatno vpliva na količino in kakovost voda oziroma splošno stanje voda in če s tem ne omejuje ali onemogoča enakih pravic drugih in izvajanje vodnih pravic.

²² 2. odstavek 105. člena ZV-1.

²³ 3. odstavek 105. člena ZV-1.

²⁴ 107. člen ZV-1.

²⁵ Gradnja objektov, potrebnih za rabo voda, ki jih za izvajanje posebne rabe vode treba nujno zgraditi na vodnem oziroma priobalnem zemljišču, zagotovitev varnosti plovbe in zagotovitev varstva pred utopitvami v naravnih kopališčih.

²⁶ Gradnja objektov, namenjenih varstvu voda pred onesnaževanjem.

²⁷ Gradnja objektov, namenjenih obrambi države, zaščiti in reševanju ljudi, živali in premoženja ter izvajanju nalog policije.

²⁸ 38. člen ZV-1.

2.4. Posebna raba vode

Posebna raba je subjektivna javna pravica in gre samo individualno določenemu upravičencu na podlagi upravnega dovolila in omejuje oziroma celo izključuje splošno rabo drugih oseb. Na zunaj se kaže v podobnih oblikah kot zasebna raba.²⁹

Posebna raba vode je raba vode, ki presega meje splošne rabe, obsega pa še rabo naplavin in podzemnih voda. Za to rabo je potrebno pridobiti posebno upravno dovolilo. V tem primeru zakon določa, da se vodno pravico pridobi na podlagi vodnega dovoljenja, koncesije oziroma z evidentiranjem posebne rabe vode. Izvaja se lahko izključno samo na način, za namen in v mejah za katere je bila pridobljena vodna pravica ali je bila evidentirana v skladu s tem zakonom in jo lahko uporablja samo imetnik vodne pravice oziroma upravičenec do evidentirane posebne rabe vode. Zakonodajalec je kot prioriteto posebne rabe določil oskrbo s pitno vodo, saj ima ta prednost pred rabo vode za vse druge namene.³⁰

Ministrstvo lahko začasno omeji ali prekine izvajanje posebne rabe vode. To lahko naredi zaradi razlogov, ki lahko povzročijo začasno pomanjkanje vode ali zmanjšanje varnosti pred škodljivim delovanjem voda. V teh primerih imetnik vodne pravice in upravičenec do evidentirane posebne rabe nima pravice do odškodnine. Lahko pa se zahteva povračilo škode neposredno od osebe, ki je povzročila ekološko nesrečo, poškodbo vodne infrastrukture ali drugega dogodka iz 2. odstavka 111. člena ZV-1, zaradi katere je bilo potrebno začasno omejiti ali celo prekiniti izvajanje posebne rabe vode.³¹

²⁹ Juhart Miha, Berden Andrej, Keresteš Tomaž, Rijavec Vesna, Tratnik Matjaž, Vrenčur Renato, Stvarnopravni zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2004, str. 129.

³⁰ 108. člen ZV-1.

³¹ 111. člen ZV-1.

3. SPLOŠNA RABA VODA ZA OSKRBO S PITNO VODO

3.1. Pojem pitne vode

Pravilnik o pitni vodi v 2. členu določa, da je pitna voda, voda v njenem prvotnem stanju ali po pripravi, namenjena pitju, kuhanju, pripravi hrane ali za druge gospodinjске namene, ne glede na njeno poreklo in ne glede na to, ali se dobavlja iz vodovodnega omrežja sistema za oskrbo s pitno vodo, cistern ali kot predpakirana voda in pa vsa voda, ki se uporablja za proizvodnjo in promet živil. 3. člen tega pravilnika določa, kakšna mora biti pitna voda, da je zdravstveno ustrezna.³²

3.2. Cena vode

Podlaga za sestavo cene za oskrbo s pitno vodo je Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja.³³ Cena vode je sestavljena iz omrežnine in vodarine.³⁴

Omrežnina vključuje stroške amortizacije ali najema osnovnih sredstev in naprav, ki so javna infrastruktura, stroške zavarovanja infrastrukture javne službe, stroške odškodnin, ki vključujejo odškodnine za služnost, povzročeno škodo, povezano z gradnjo, obnovo in vzdrževanjem infrastrukture javne službe, stroški obnove in vzdrževanja priključkov na javni vodovod v obsegu nalog izvajalca javne službe oskrbe s pitno vodo v skladu s predpisom, ki ureja oskrbo s pitno vodo, stroške nadomestil za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti v skladu s predpisi, ki urejajo nadomestilo

³² Pitna voda je zdravstveno ustrezna, kadar ne vsebuje mikroorganizmov, parazitov in njihovih razvojnih oblik v številu, ki lahko predstavlja nevarnost za zdravje ljudi; ne vsebuje snovi v koncentracijah, ki same ali skupaj z drugimi snovmi lahko predstavljajo nevarnost za zdravje ljudi; je skladna z zahtevami, določenimi v delih A in B Priloge I, ki je sestavni del tega pravilnika.

³³ Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, Uradni list RS, št. 87/12 in 109/12.

³⁴ 16. člen Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja.

za zmanjšanje dohodka iz kmetijske dejavnosti zaradi prilagoditve ukrepom vodovarstvenega režima, plačilo za vodno pravico v skladu s predpisi, ki urejajo vode in odhodke financiranja v okviru stroškov omrežnine, ki vključujejo obresti in druge stroške, povezane z dolžniškim financiranjem gradnje ali obnove infrastrukture javne službe oskrbe s pitno vodo. Pri tem se upošteva višina stroškov na podlagi podpisanih pogodb.³⁵

Vodarina je tisti del cene, ki krije stroške opravljanja javne službe. V vodarino se lahko vključijo le stroški, ki jih je mogoče povezati z opravljanjem storitev javne službe in vključujejo neposredne stroške materiala in storitev, neposredne stroške dela, druge neposredne stroške, splošne (posredne) proizvodne stroške, ki vključujejo stroške materiala, amortizacije poslovno potrebnih osnovnih sredstev, storitev in dela, splošne nabavno-prodajne stroške, ki vključujejo stroške materiala, amortizacije poslovno potrebnih osnovnih sredstev, storitev in dela, splošne upravne stroške, ki vključujejo stroške materiala, amortizacije poslovno potrebnih osnovnih sredstev, storitev in dela, obresti zaradi financiranja opravljanja storitev javne službe, neposredne stroške prodaje, stroške vodnega povračila za prodano pitno vodo in za vodne izgube do dopustne ravni vodnih izgub v skladu s predpisom, ki ureja oskrbo s pitno vodo, druge poslovne odhodke in donos iz 16. točke 2. člena te uredbe.³⁶

³⁵ 6. odstavek 16. člena Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja.

³⁶ 7. in 8. odstavek 16. člen Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja.

3.3. Primerjava cen vode Mestne občine Maribor in Mestne občine Ljubljana

CENIK ZA OBRAČUN STORITVE JAVNE SLUŽBE OSKRBE S PITNO VODO NA OBMOČJU MESTNE OBČINE MARIBOR³⁷

Obračunske postavke	Enota mere	Cena v EUR	DDV 9,5%	Cena z DDV v EUR
VODARINA				
Normirana poraba pitne vode	m ³	0,6670	0,0634	0,7304
Prekomerna poraba vode	m ³	1,0005	0,0950	1,0955

OMREŽNINA ZA VELIKOST	Enota mere	Cena v EUR	DDV 9,5%	Cena z DDV v EUR
DN 13	mesec	3,93	0,37	4,30
DN 20	mesec	3,93	0,37	4,30
DN 25	Mesec	11,79	1,12	12,91
DN 30	Mesec	11,79	1,12	12,91
DN 40	Mesec	39,30	3,73	43,03
DN 50	Mesec	58,95	5,60	64,55
DN 80	Mesec	196,50	18,67	215,17
DN 150	Mesec	786,00	74,67	860,67

³⁷ Prirejeno po MARIBORSKI VODOVOD, javno podjetje d.d., Cenik za obračun storitve javne službe oskrbe s pitno vodo na območju Mestne občine Maribor, URL: http://www.mb-vodovod.si/media/files/20140401_MOM.pdf (1.8.2015).

**CENIK ZA OBRAČUN STORITVE JAVNE SLUŽBE OSKRBE S PITNO VODO
NA OBMOČJU MESTNE OBČINE LJUBLJANA³⁸**

Obračunske postavke	Enota mere	Cena v EUR	Cena z DDV (9,5%) v EUR
VODARINA			
Normirana poraba pitne vode	m ³	0,5469	0,5989
Prekomerna poraba vode	m ³	0,8983	0,8983

OMREŽNINA ZA VELIKOST	Enota mere	Cena v EUR	Cena z DDV (9,5%) v EUR
DN ≤ 20	Mesec	2,8457	3,1160
20 < DN < 40	Mesec	8,5371	9,3481
40 ≤ DN < 50	Mesec	28,4570	31,1604
50 ≤ DN < 65	Mesec	42,6855	46,7406
65 ≤ DN < 80	Mesec	85,3710	93,4812
80 ≤ DN < 100	Mesec	142,2850	155,8021
100 ≤ DN < 150	Mesec	284,5700	311,6042
150 ≤ DN	Mesec	569,1400	623,2083

Cene iz obeh tabel so začele veljati 1.4.2014.

³⁸ Prirejeno po Javno podjetje Vodovod-kanalizacija d.o.o, Cenik storitev gospodarske javne službe oskrbe s pitno vodo ter odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode, URL: http://www.vo-ka.si/sites/default/files/vo_ka_si/cenik/datoteke/cenik_storitev_gjs.pdf (1.8.2015).

OBRAZLOŽITEV

Iz tabel lahko razberemo, da se cena vode v Mariboru razlikuje od Ljubljane. Če primerjamo vodarino za normalno porabo pitne vode, vidimo, da Mariborčani plačujejo 0,7304 evra za en kubični meter vode, v Ljubljani pa 0,5989 evra za isto količino vode, kar je približno 18% manj. Do še višjega odstotka (25%) pridemo, če primerjamo vodarino za prekomerno porabo vode. Tudi pri omrežnini je podobno. Za DN \leq 20 (premer vodomera) plačujejo prebivalci Maribora 4,30 evra, Ljubljančani pa 3,1160 evra. Tudi v nadaljevanju so podobna odstopanja.

12. člen Uredbe o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja sicer prepoveduje razlikovanje cen.³⁹ Ampak za ta primer ta člen ne pride v poštev, saj ne gre ne za isto občino in ne za istega izvajalca.

Zakaj je cena vode v Ljubljani, ki splošno velja za mesto z bistveno višjim standardom kot Maribor, procentualno toliko nižja? Razlog očitno tiči v različnih izvajalcih oziroma različnih občinah in posledično različnih stroških. Občinski svet je tisti, ki določi in potrdi ceno vode. Soglasje k slednjemu še mora dati tudi Ministrstvo za gospodarstvo.⁴⁰ Mora pa biti v skladu z Uredbo o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih služb varstva okolja, ki določa predpostavke za omrežnino in vodarino.

Veliko nesorazmerje je tudi med omrežnino za 13 milimetrski vodomer (običajno gospodinjstvo) in omrežnino za 150 milimetrski vodomer. Za slednjo se mesečno plačuje več kot 200 krat več. Take vodomere imajo na primer bencinski servisi za primere požarov. Tako, da do njihove uporabe ne pride velikokrat, mesečno pa morajo plačevati v Ljubljani 623,2083 evrov, v Mariboru pa celo 860,67 evrov.

³⁹ Cena posamezne storitve javnih služb med uporabniki in skupinami uporabnikov ne sme biti različna, kadar imajo uporabniki storitve posamezne gospodarske javne službe v posamezni občini istega izvajalca.

⁴⁰ MARIBORSKI VODOVOD, javno podjetje d.d., URL: <http://www.mb-vodovod.si/kdo-doloca-cene-vode-in-ostalih-dajatev-ki-se-obracunavajo-poleg-vode> (1.8.2015).

3.4. Lastna oskrba s pitno vodo

Zakon o gospodarskih javnih službah je podlaga občini za zagotovitev izvajanja oskrbe s pitno vodo. Z gospodarskimi javnimi službami se zagotavljajo materialne javne dobrine kot proizvodi in storitve, katerih trajno in nemoteno proizvodnjanje v javnem interesu zagotavlja Republika Slovenija oziroma občina ali druga lokalna skupnost zaradi zadovoljevanja javnih potreb, kadar in kolikor jih ni mogoče zagotavljati na trgu.⁴¹ Kot je bilo predstavljeno v prejšnjem poglavju, v Mariboru izvaja oskrbo s pitno vodo Mariborski vodovod, javno podjetje d.d., v Ljubljani pa Vodovod-Kanalizacija d.o.o., ki je prav tako javno podjetje.

Na območjih, kjer ni takšnih izvajalcev, da bi opravljali javno službo oskrbe s pitno vodo pa je rešitev lastna oskrba s pitno vodo. Lastna oskrba s pitno vodo torej pride v poštev, kjer občina ne zagotavlja take javne službe.⁴²

Oskrba lastnega gospodinjstva s pitno vodo na območju, kjer ni zagotovljeno izvajanje lokalne javne službe oskrbe s pitno vodo, je posebna raba vode, za katero je potrebno pridobiti vodno dovoljenje ali tako rabo vode evidentirati. Lastnik ali drugi posestnik zemljišča, na katerem se nahaja voda, mora dopustiti rabo vode, ki se nahaja na njegovem zemljišču, za oskrbo s pitno vodo tudi drugi osebi z območja iz prejšnjega odstavka, če to omogoča izdatnost vodnega vira. Če je za rabo vode iz prejšnjega odstavka treba zgraditi cevovod ali drugo z njim povezano napravo na zemljišču osebe, na katerem se nahaja vodni vir, lahko druga oseba iz prejšnjega odstavka zahteva ustanovitev služnosti dovajanja vode v korist svojega zemljišča.⁴³

⁴¹ 6. člen Zakona o gospodarskih javnih službah.

⁴² 6. člen Uredbe o oskrbi s pitno vodo.

⁴³ 117. člen ZV-1.

4. ODPLAČNOST SPLOŠNE RABE VODNEGA DOBRA

Leta 2013 so pristojne inšpekcijske službe izdale odločbe zaradi neupravičenega zaračunavanja kopanja Hotelom Bernardin (kopališče San Simon), Termam Krka (kopališče Strunjan) in Rdečemu križu Slovenije (kopališče Debeli rtič).⁴⁴

Morje kot javno dobro je stvar, ki jo v skladu z njenim namenom ob enakih pogojih lahko uporablja vsakdo. Takšni rabi s pravnim terminom rečemo splošna raba (ius publicum). Kopanje je dejavnost, ki jo ZV-1 v 105. členu posebej določi kot splošno rabo. Enako velja na primer za potapljanje in pa z določenimi posebnostmi za plovbo.

Upravljalci plaž kopanja in podobnih rekreativnih dejavnosti ne smejo zaračunavati, saj za kaj takšnega ni nobene pravne podlage. Zagotovljen mora biti tudi prosti dostop do vode in zadrževanje na priobalnem zemljišču z namenom kopanja in podobnih dejavnosti.

Potrebo po zaračunavanju kopanja s strani upravljavca lahko razumemo. Za vodno pravico, ki jo po zakonu potrebujejo za izvajanje takšne dejavnosti, je treba odšteti po več tisoč evrov. Vendar javno dobro ima vedno prednost pred dobičkom upravljavca.

Na javnem dobrem nihče ne more imeti izključujočih upravičenj v smislu absolutne lastninske pravice. Niti država, kaj šele subjekti zasebnega prava. Namenjene so splošni in enakopravni uporabi državljanov. ⁴⁵ »Splošna raba gre vsakomur ex lege, brez posebnega dovolila in načeloma brezplačno.« ⁴⁶

Obstaja pa izjema po 125. členu ZV-1 pri kateri sme imetnik vodne pravice za neposredno rabo vode za dejavnost kopališč zaračunavati in pobirati vstopnino v primeru, če je za njeno izvajanje zgradil objekt.

⁴⁴ Cvelbar Matic, Zaračunavanje kopanja na obali neupravičeno, URL: <http://www.finance.si/476834/Zara%C4%8Dunavanje-kopanja-na-Obali-neupravi%C4%8Deno?cookietime=1440584104> (28.7.2015).

⁴⁵ Juhart Miha, Berden Andrej, Keresteš Tomaž, Rijavec Vesna, Tratnik Matjaž, Vrenčur Renato, Stvarnopravni zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2004, 127-128.

⁴⁶ Juhart Miha, Berden Andrej, Keresteš Tomaž, Rijavec Vesna, Tratnik Matjaž, Vrenčur Renato, Stvarnopravni zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2004, 129.

5. PRAVNE PODLAGE ZA POSEBNO RABO VODNEGA DOBRA

Kot je bilo že povedano, je za posebno rabo vode treba pridobiti vodno pravico na podlagi vodnega dovoljenja, koncesije oziroma posebno rabo vode evidentirati.⁴⁷

5.1. Vodno dovoljenje

Vodno dovoljenje je treba pridobiti za neposredno rabo vode za lastno oskrbo s pitno vodo ali oskrbo s pitno vodo, ki se izvaja kot gospodarska javna služba, tehnološke namene, dejavnost kopališč, pridobivanje toplote, namakanje kmetijskega zemljišča ali drugih površin, izvajanje športnega ribolova v komercialnih ribnikih, pogon vodnega mlina, žage ali podobne naprave, gojenje sladkovodnih in morskih organizmov, pristanišče in vstopno-izstopno mesto po predpisih o plovbi po celinskih vodah, zasneževanje smučišča, proizvodnjo električne energije v hidroelektrarni z instalirano močjo, manjšo od 10 MW, in drugo rabo, ki presega splošno rabo po tem zakonu, pa zanjo ni treba pridobiti koncesije po tem zakonu in ne gre za posebno rabo, za katero v skladu s petim odstavkom 108. člena tega zakona pridobitev vodne pravice ni potrebna.⁴⁸

Vodno dovoljenje izda ministrstvo, in sicer pod dvema pogojevoma. Prvi pogoj je, da je nameravana raba skladna z merili in pogoji za podelitev vodne pravice ter z načrti upravljanja z vodami. Drugi pogoj pa je, da nameravana raba ne zmanjšuje, omejuje ali onemogoča izvajanja obstoječih vodnih pravic ali obstoječih upravičencev do evidentirane posebne rabe vode drugih upravičencev.⁴⁹

Vodno dovoljenje se vedno izda za določen čas, vendar za največ 30 let⁵⁰ in proti plačilu pri določitvi katerega se upošteva 5 kriterijev, in sicer razpoložljivost vode, namen, vrsta in obseg posebne rabe voda, višina sredstev za gradnjo potrebnih vodnih objektov in naprav, ekonomske ugodnosti, ki jih bo imetnik vodne pravice dosegel s

⁴⁷ 1. odstavek 108. člena ZV-1.

⁴⁸ 125. člen ZV-1.

⁴⁹ 127. člen ZV-1.

⁵⁰ 127. člen ZV-1.

posebno rabo voda in čas trajanja posebne rabe voda⁵¹. Poleg tega plačila mora imetnik vodne pravice za rabo vode, naplavin in vodnih zemljišč v lasti države plačevati tudi vodno povračilo, sorazmerno obsegu vodne pravice.⁵²

Tako kot ministrstvo podeli vodno dovoljenje, ga lahko tudi odvzame po uradni dolžnosti, če ugotovi, da gre za primere iz 112. člena ZV-1, imetnik ni plačal za vodno pravico v višini in roku, ki mu ga je določil pristojni organ, je bil imetnik vodne pravice v zvezi z njenim izvajanjem pravnomočno obsojen zaradi storitve kaznivega dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine, in če je kršil akte, ki se nanašajo na namen, obseg ali pogoje rabe vode in jih je pri izvajanju vodne pravice dolžan upoštevati, pa je bilo to ugotovljeno z dokončno odločbo pristojnega inšpektorja.⁵³

Ministrstvo mora o začetku in razlogih za začetek postopka za odvzem vodnega dovoljenja nemudoma obvestiti imetnika dovoljenja. Pred odvzemom je še ministrstvo dolžno pisno opozoriti imetnika dovoljenja, naj preneha z ugotovljenimi kršitvami in mu določiti rok, v katerem mora kršitve odpraviti. Če po tem ne preneha s kršitvami, ministrstvo dovoljenje odvzame.⁵⁴

5.2. Koncesija

5.2.1. Pojem koncesije

Natančno definirati koncesijo je nemogoče, saj je pojem tako širok, da ta nikoli ne bi bila popolna. Koncesija je prenos pravice ali izvajanja določene dejavnosti iz sfere države v sfero oseb civilnega prava. Ta definicija je zelo poenostavljena.⁵⁵

Izključna oziroma posebna pravica je skupni imenovalec koncesij.⁵⁶ "Posebna ali izključna pravica pomeni pravico, ki jo (lahko) podeli državni organ, organ lokalne

⁵¹ 123. člen ZV-1.

⁵² 124. člen ZV-1.

⁵³ 132. člen ZV-1.

⁵⁴ 133. člen ZV-1.

⁵⁵ Možina Aleksej, Koncesije, Pravna ureditev koncesij v Republiki Sloveniji in EU, Založniška hiša Primath, Ljubljana, 2004, str.37.

samouprave ali nosilec javnih pooblastil s splošnim, posamičnim ali drugim aktom de iure imperii in katerega namen ali posledica je omejitev izvajanja dejavnosti na podlagi pridobljene take pravice na enega ali več, vendar omejeno število (praviloma zasebnega prava), če pri tem druge osebe, ki te pravice nimajo, na istem geografskem področju, iste dejavnosti pod vsebinsko enakovrednimi pogoji ne morejo opravljati.”⁵⁷ Slednja definicija je izluščena iz sodbe Sodišča Evropskih skupnosti v zadevi C 302/94, R. proti Secretary of State and Trade and Industry, ex p. British Telecommunications plc, t.i. Leased Lines.⁵⁸

5.2.2. Koncesijsko razmerje kot mešano razmerje

V koncesijskem razmerju se prepletajo elementi zasebnega in javnega prava. Javnega zato, ker je koncedent, to je tisti, ki podeljuje koncesijo, država oziroma lokalna skupnost in to stori zaradi zadovoljevanja javnega interesa.⁵⁹

Čeprav, kot izhaja iz praksi Sodišča Evropskih skupnosti, ni vedno nujno, da je podeljevalec koncesij država ali lokalna skupnost. Taka primera lahko zasledimo v pravnem redu Francije in Italije. Koncedent je lahko tudi kakšna druga oseba javnega prava. V Italiji je lahko to po posebnem predpisu javno podjetje. V našem pozitivnem pravnem redu ni moč zaslediti takšnih določb.⁶⁰

V tistem, ki sprejme koncesijo, pa se kažejo elementi zasebnega prava. Pravno tej osebi rečemo koncesionar. Poslovni oziroma komercialni interes slednjega je razlog zakaj vstopa v to mešano razmerje. Nadalje se element javnega prava kaže v zaščiti javnega interesa z javnopravnimi instrumenti. Koncesijski akt s katerim se ustanovi koncesija je tak instrument. Njegova javnopravna značilnost se kaže v tem, da ga izda vlada ali

⁵⁶ Možina Aleksej, Koncesije, Pravna ureditev koncesij v Republiki Sloveniji in EU, Založniška hiša Primath, Ljubljana, 2004, str.37.

⁵⁷ Možina Aleksej, Koncesije, Pravna ureditev koncesij v Republiki Sloveniji in EU, Založniška hiša Primath, Ljubljana, 2004, str. 37.

⁵⁸ Možina Aleksej, Koncesije, Pravna ureditev koncesij v Republiki Sloveniji in EU, Založniška hiša Primath, Ljubljana, 2004, str. 37.

⁵⁹ Možina Aleksej, Koncesije, Pravna ureditev koncesij v Republiki Sloveniji in EU, Založniška hiša Primath, Ljubljana, 2004, str.31.

⁶⁰ Možina Aleksej, Koncesije, Pravna ureditev koncesij v Republiki Sloveniji in EU, Založniška hiša Primath, Ljubljana, 2004, str. 334-339.

lokalna skupnost in da ga lahko tudi enostransko spreminja. Koncesijski akt, ki kot dvostranska pogodba zavezuje obe strani, pa govori v prid tezi, da se v koncesijskem razmerju nahajajo elementi zasebnega prava.⁶¹

Prav tako se omenjeni elementi kažejo v koncesijski pogodbi, ki je po svoji naravi dvostranska.

5.2.3. Tipi koncesijskih razmerij

Naše pravo predvideva več različnih tipov koncesijskih razmerij. Čeprav so dokaj sistematično urejena v ZGSJ je zaradi, kot je bilo že uvodoma poudarjeno, heterogenosti in poroznosti pojma koncesija težko popolno sistematično urediti to področje prava. Posplošeno lahko razdelimo ta institut na dve skupini. V prvo sodijo koncesije za izvajanje dejavnosti. V drugo skupino pa sodijo koncesije za uporabo, izkoriščanje ali drugo posebno pravico na naravnem viru, na javnem dobru ali stvareh v javni lasti.⁶²

V ta sklop sodijo koncesije, ki jih potrebujemo za pridobitev vodne pravice.

5.2.4. Koncesija kot način pridobitve vodne pravice

Koncesija je urejena tudi v ZV-1, čeprav tukaj ne moremo zaslediti nobene določbe, ki bi jo vsaj poskusila definirati. Kot že večkrat povedano, koncesija je način pridobitve vodne pravice. Potrebno jo je pridobiti za rabo vode za proizvodnjo pijač, potrebe kopališč, ogrevanje in podobno, če se rabi mineralna, termalna ali termomineralna voda, proizvodnjo električne energije v hidroelektrarni z instalirano močjo, enako ali večjo od 10 MW in odvzem naplavin, razen če gre za izvajanje javne službe po tem zakonu. Lahko jo pridobi fizična ali pravna oseba, ki izpolnjuje pogoje. Podeli se za

⁶¹Možina Aleksej, Koncesije, Pravna ureditev koncesij v Republiki Sloveniji in EU, Založniška hiša Primath, Ljubljana, 2004, str. 31.

⁶²Možina Aleksej, Koncesije, Pravna ureditev koncesij v Republiki Sloveniji in EU, Založniška hiša Primath, Ljubljana, 2004, str. 64.

določen čas, ki pa je omejen na največ 50 let. Vlada je tista, ki v imenu koncidenta podeljuje koncesijo.⁶³

V verigi nastajanja koncesijskega razmerja se pojavljata že prej omenjena dva akta, in sicer koncesijski akt in koncesijska pogodba. «Koncesijski akt se nanaša na ustanovitev koncesije in določitev pogojev za izvajanje. Je enostranski akt države ali lokalne skupnosti, izrazito oblastne in torej javnopravne narave. Koncesijska pogodba pa ureja razmerja med državo kot koncedentom in zasebnopravnim subjektom kot koncesionarjem.»⁶⁴

Koncesijski akt je tisti, ki je relevanten pri podelitvi koncesije. Ureja bistvene sestavine koncesijskega razmerja in postopka podelitve koncesije. ZGJS v 32. členu določa, da se s koncesijskim aktom določi predmet in pogoje opravljanja gospodarske javne službe za posamezno koncesijo. Je predpis Vlade ali odlok lokalne skupnosti. ZVO-1 posebej določa, da je koncesijski akt podlaga za pridobitev koncesije na naravni dobrini. Vsebuje pa zlasti opredelitev naravne dobrine, za katero se daje koncesija, predmet koncesije in opredelitev obsega in morebitne izključnosti koncesije, opredelitev okoljevarstvenih pogojev, pogojev varstvenega režima ter načina upravljanja, rabe ali izkoriščanja naravne dobrine, navedbo dejavnosti, ki jo lahko opravlja koncesionar v zvezi s pravico, ki je predmet koncesije, pogoje, ki jih mora izpolnjevati koncesionar, morebitna javna pooblastila koncesionarja, začetek in čas trajanja koncesije območje, na katero se nanaša koncesija, plačilo za koncesijo ter deleža države in občine, pooblastilo za nadzor nad izvajanjem koncesije, razloge in način prenehanja koncesije, dolžnosti koncesionarja glede sanacije, vzpostavitve novega in nadomestitve prejšnjega stanja okolja in pooblastila in pogoji za sklenitev in začetek veljavnosti koncesijske pogodbe.⁶⁵ Na podlagi tega člena se izda koncesijski akt, ki ustanavlja koncesijo na javnem dobrem. Pod dodatnim pogojem, da iz načrta upravljanja z vodami izhaja, da količina in kakovost vodnega in morskega dobra ali naplavin dovoljujeta nameravano rabo, ta pa je skladna z načelom trajnostne rabe

⁶³ 136. člen ZV-1.

⁶⁴ Možina Aleksej, Koncesije, Pravna ureditev koncesij v Republiki Sloveniji in EU, Založniška hiša Primath, Ljubljana, 2004, str. 441.

⁶⁵ 165. člen ZVO-1.

voda.⁶⁶ Če pa je za tako rabo potrebno pridobiti dovoljenje za poseg v prostor skladno s predpisi s področja urejanja prostora in graditve objektov, je podlaga za izdajo koncesijskega akta tudi prostorski akt države ali lokalne skupnosti.⁶⁷

Zakonodajalec je s 4. odstavkom 137. člena uredil problematiko, ki se pojavi v primeru več prosilcev koncesij. Koncesijski akt lahko vsebuje določbo, da ima prednost pri podelitvi koncesije oseba, ki ponudi v plačilo višjo koncesijsko dajatev, kot je določena z aktom ali ponudi druge za koncedenta ugodnejše pogoje. Zakon torej ne določa, da ima taka oseba vedno prednost, ampak samo, da lahko koncesijski akt vsebuje določbe, ki to omogočajo.

Vsaka pravna ali fizična oseba lahko pri vladi tudi sama vloži pobudo za izdajo koncesijskega akta. Vsebovati mora vse elemente potrebne za določitev vsebine koncesijskega akta, zlasti pa območje koncesije, vrsto, obseg in čas trajanja rabe. Vlada potem v treh mesecih od prejete pobude obvesti ponudnika o tem, ali bo začela s postopkom za izdajo koncesijskega akta.⁶⁸

Ko pride do izdaje koncesijskega akta, se začne postopek podelitve koncesije. Koncesijski akt je materialna podlaga za izbiro koncesionarja in je nezakonit, če ne vsebuje kriterijev za izbiro pridobitelja koncesij. "Merila za izbiro koncesionarja preprečujejo, da bi bila izbira koncesionarja arbitrarna, načelo zakonitosti pa zahteva, da temelji izrek odločbe na abstraktni materialnopravni normi. V nasprotnem primeru imamo opravka z arbitrarnim odločanjem upravnega organa, kar je v nasprotju z načeli pravne države, omogoča pa tudi ravnanje v nasprotju z načelom enakopravnosti."⁶⁹ Nimamo pa zakona, ki bi določal merila za izbor koncesionarja, zato je dolžan to narediti koncesijski akt.

⁶⁶ 1. odstavek 137. člena ZV-1.

⁶⁷ 3. odstavek 137. člena ZV-1.

⁶⁸ 138. člen ZV-1.

⁶⁹ Možina Aleksej, Koncesije, Pravna ureditev koncesij v Republiki Sloveniji in EU, Založniška hiša Primath, Ljubljana, 2004, str. 461.

Koncesija se podeli z odločbo o izboru na podlagi javnega razpisa. Ta zagotavlja, da se v postopku zagotavlja načelo enakosti in konkurence. Za podaljšanje časa trajanja koncesije ali za povečanje njenega obsega pa se koncesija podeli obstoječemu koncesionarju brez javnega razpisa, če se pogoji koncesije niso spremenili in če koncesionar izpolnjuje predpisane pogoje.⁷⁰

Pri nastajanju koncesijskega razmerja je še pomembna koncesijska pogodba. Z njo se koncesionar in koncedent podrobneje dogovorita zlasti o namenu, za katerega se podeljuje koncesija, posebnih pogojih, ki jih mora upoštevati koncesionar, pogojih in načinu plačevanja plačila za koncesijo, načinu razreševanja medsebojnih razmerij v primeru prenehanja koncesije pred potekom časa, za katerega je bila podeljena in drugih pravicah in obveznostih koncedenta in koncesionarja. Pred sklenitvijo te pogodbe ni mogoče začeti izvajati vodne pravice. Če zaradi kakršnegakoli razloga na strani koncesionarja ne pride do sklenitve koncesijske pogodbe v določenem roku, koncedent to odločbo odpravi in lahko prične s postopkom ponovne podelitve koncesije.⁷¹

Koncesija se lahko po 1. odstavku 142. člena ZV-1 spremeni, in sicer samo s spremembo koncesijskega akta ali koncesijske pogodbe. Pomembna je beseda lahko, ki nam pove, da to ni obvezno. V naslednjem odstavku istega člena zakonodajalec določi pogoje pod katerimi se koncesijski akt lahko spremeni. Tukaj ni omenjene koncesijske pogodbe, tako da lahko pridemo do zaključka, da veljajo za slednjo pravila za spremembo običajne pogodbe brez kakršnih dodatnih pogojev. V primeru spremembe koncesijske pogodbe morata koncesionar in koncedent skleniti novo spremenjeno koncesijsko pogodbo. Morata ne pomeni obvezne sklenitve, ampak samo način kako "obdržati" koncesijo. Če koncesionar ne soglaša s spremenjenimi pogoji je pač ne bo sklenil.

⁷⁰ 139. člen ZV-1.

⁷¹ 141. člen ZV-1.

V 143. členu so taksativno naštetih razlogi zakaj koncesija preneha. V primeru ugotovitve kakšnega izmed teh razlogov vlada izda odločbo s katero ugotovi, da je koncesija delno ali v celoti prenehala. ZV-1 še pozna en institut prekinitve koncesijskega razmerja, in sicer odvzem koncesije. Ti razlogi so prav tako taksativno naštetih in se nanašajo na kršitve koncesionarja, njegovo neaktivnost pri odpravi pomanjkljivosti, ki jih je ugotovil inšpektor v določenem roku in neprilagajanje spremenjenim razmeram.⁷² V primeru odvzema koncesije mora vlada slediti predpisanemu postopku. Pred izdajo odločbe o odvzemu mora pisno opozoriti koncesionarja o kršitvah in mu določiti rok v katerem mora kršitve odpraviti.⁷³

6. PRIMERJAVA PODELITVE VODNEGA DOVOLJENJA , PODELITEV KONCESIJE, IN LIBERALIZACIJA VODNIH VIROV

Vodno dovoljenje in koncesija sta pravni podlagi za pridobitev vodne pravice. Oboje se podeli proti plačilu. Zakonodajalec je bistveno razliko med tema institutoma že podal v 125. členu ZV-1 in 136. členu ZV-1. V teh členih je taksativno naštetih za katere dejavnosti je potrebno pridobiti vodno dovoljenje in koncesijo. Pri slednjem zakon govori o rabi vode, pri prvem pa o neposredni rabi vode oz. direktni pridobitvi vode iz vodnega vira. Razlika se pojavi še v načinu pridobitve. Vodno dovoljenje v obliki odločbe izda pristojno ministrstvo, koncesijo pa v obliki odločbe o izboru na podlagi javnega razpisa. Pri slednjem sta pomembna dva akta, in sicer koncesijski akt in koncesijska pogodba, ki se sklene na njegovi podlagi. Koncesijski akt izda vlada in potem pride do izbora koncesionarja na podlagi javnega razpisa ter sklenitve koncesijske pogodbe z izbranim. Ima pa tudi vsaka pravna ali fizična oseba možnost dati pobudo za izdajo koncesijskega akta. Vlada se sama odloči ali bo to odobrila ali ne. Pri vodnem dovoljenju nimamo takega predhodnega akta, prosilec samo poda vlogo, vsebino katere predpiše ministrstvo, na ministrstvo in slednje se potem na podlagi 127. člena ZV-1 odloči ali ga bo podelilo ali ne. Nadalje je razlika med koncesijo in vodnim dovoljenjem v času za katerega je lahko izdana. Pri prvem je ta rok 50 let, pri drugem

⁷² 146. člen ZV-1.

⁷³ 147. člen ZV-1.

pa 30. Kot vidimo že iz postopka, ki je potreben je bistveno lažje pridobiti vodno dovoljenje.

V raznih člankih in razpravah se v zadnjem obdobju večkrat zamenjujeta pojma privatizacija in liberalizacija. Sporna direktiva o podeljevanju koncesijskih pogodb ni omogočala privatizacije vodnih virov, ampak liberalizacijo oz. upravljanje z (nekaterimi) vodnimi viri.⁷⁴ Vodni vir v primeru liberalizacije ne more postati lastnina nekoga oziroma tisti ne more uživati vseh lastninskih upravičenj, kot je na primer prenos lastnine na nekoga tretjega. Je pa kljub temu to zelo podobno zasebni lastnini.⁷⁵ Mednarodni javni sklad in Svetovna banka podpirata liberalizacijo, ljudje v Evropi pa so se na to odzvali z doslej prvo evropsko državljansko pobudo.⁷⁶

Liberalizacija vodnih virov je nekaj popolnoma drugega kot vodna pravica. Pri njej država določi kdo in pod kakšnimi pogoji jo bo dobil, pri liberalizaciji pa je relevanten privatni sektor oziroma trg, čeprav je slednji reguliran. Prednost je ta, da je motiv privatnikov za finančno vlaganje izreden, ko pride do tega področja. Tudi konkurenca na trgu je prednost.

Prinaša pa tudi slabosti. Vodo potrebuje vsak, je javno dobro in take stvari se po navadi izkažejo kot zelo problematične in neprimerne za trg. Problem je konflikt med javnim in zasebnim interesom. Privatni sektor ima velik vpliv na politiko in posledično zakonodajo. Problem je lahko tudi korupcija. Zagotovo pa je bolje to kot privatizacija vodnih virov, saj z liberalizacijo ohranimo vsaj določeno stopnjo regulacije na trgu.

⁷⁴ Cerar Miro, Voda – slovenska življenjska in strateška dobrina, URL: <http://www.edusinfo.si/DnevneVsebine/Kolumna.aspx?id=115492> (16.9.2015).

⁷⁵ Izluščeno in prevedeno od Ferčič Aleš, Knez Rajko, Organizational Challenges of the (Local) Water Supply in the European Union Member States, Lex Localis, Vol. 13, No. 3, Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila Maribor, July 2015, str. 765-787.

⁷⁶ Cerar Miro, Voda – slovenska življenjska in strateška dobrina, URL: <http://www.edusinfo.si/DnevneVsebine/Kolumna.aspx?id=115492> (16.9.2015).

7. ZAKLJUČEK

Voda je osnovni pogoj za življenje. Še posebej to velja za pitno vodo. Ne skrbi me toliko, da bi jo kdaj zmanjkalo. Zemlja je v zelo velikem odstotku prekrita z vodo, sicer je 90% slane vode, ampak obstajajo tehnike, kako to spremeniti v pitno vodo. Me pa zanima, kdo se bo ukvarjal s to dejavnostjo. To bi bilo potrebno pravno urediti in preprečiti potencialna izkoriščanja zaradi profita. Ampak to je že problematika prihodnosti. Zelo me pa skrbi, kaj se bo zgodilo s človeštvom, če dobijo v roke vire pitne vode ljudje, ki hrepenijo samo po čim večjem zaslužkom. Za preživetje si pripravljen storiti marsikaj in nedvomno se marsikdo tega že zaveda. Je pa voda pomembna tudi iz drugih vidikov. En tak vidik je na primer kopanje in druge zabavne dejavnosti, ki se počnejo v povezavi z vodo. Ne človeško se mi jo zdi odrekati ljudem na račun dobička nekaterih. To je samo nekaj iztočnic za nadaljnje razprave. Zaenkrat bi se morali posvetiti preprečitvi liberalizacije vodnih virov in to urejati s koncesijo oz. vodnim dovoljenjem. Upam, da se bo čim več govorilo o problemih z vodo. Ne samo stroka, tudi ljudi je treba osveščati o tem. Mislim, da smo na dobri poti, samo vztrajati je treba in ne podleči pritiskom ljudi, ki imajo interes vsepovsod drugje kot v dobrobiti za človeštvo.

BIBLIOGRAFIJA

- Ferčič Aleš, Knez Rajko, Organizational Challenges of the (Local) Water Supply in the European Union Member States, Lex Localis, Vol. 13, No. 3 , Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila Maribor, July 2015.
- Kovač Bogomir, Enotni v vodi, URL: <http://www.mladina.si/120904/enotni-v-vodi/> (16.9.2015).
- Bukovec Maja, Raba vodnega dobra, Diplomaska naloga, Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Maribor, 2007.
- Cvelbar Matic, Zračunavanje kopanja na obali neupravičeno, URL: <http://www.finance.si/476834/Zara%C4%8Dunavanje-kopanja-na-Obali-neupravi%C4%8Deno?cookietime=1440584104> (28.7.2015).
- Gornik Maja, Pravna ureditev upravljanja z vodami in Evropska unija, Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana, 2000.
- Javno podjetje Vodovod-kanalizacija d.o.o, URL: http://www.vo-ka.si/sites/default/files/vo_ka_si/cenik/datoteke/cenik_storitev_gjs.pdf (1.8.2015).
- Jerman Darja, Pravni vidiki rabe voda, Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana, 2003.
- Juhart Miha, Berden Andrej, Keresteš Tomaž, Rijavec Vesna, Tratnik Matjaž, Vrenčur Renato, Stvarnopravni zakonik s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2004.
- Flaška d.d., Privazizacija vodnih virov, URL: <http://www.flaska.si/privatizacija-vodnih-virov> (10.8.2015).
- Kaučič Janja, Javna služba oskrbe s pitno vodo v Občini Gornja Radgona, Diplomsko delo, Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Maribor, 2008.
- Kočever Jernej, Pravna ureditev varstva voda v Republiki Sloveniji, Diplomsko delo, Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Maribor, 2009.

- Kus Katarina, Pravni vidiki varstva pitne vode v Sloveniji, Magistrska naloga, Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana, 2006.
- L. Sax Joseph, H. Abrams Robert, Legal control of water resources, Cases and materials, West publishing co. , St. Paul, Minnesota, 1986.
- MARIBORSKI VODOVOD, javno podjetje d.d., URL: http://www.mb-vodovod.si/media/files/20140401_MOM.pdf (1.8.2015).
- Cerar Miro, Voda – slovenska življenjska in strateška dobrina, URL: <http://www.edusinfo.si/DnevneVsebine/Kolumna.aspx?id=115492> (16.9.2015).
- Možina Aleksij, Koncesije, Pravna ureditev koncesij v Republiki Sloveniji in EU, Založniška hiša Primath, Ljubljana 2004.
- Novak Melita, Pravni vidiki gospodarskega izkoriščanja voda, Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana, 2002.
- Pravilnik o pitni vodi, Uradni list R, št. 19/2004.
- Vrenčur Renato, Juhart Miha, Tratnik Matjaž, Stvarno pravo, GV Založba, Ljubljana 2007
- S. Flushman Bruce, Water Boundaries, Demystifying Land Boundaries Adjacent to Tidal or Navigable Waters, John Wiley and Sons, inc., New York, 2002.
- Šantej Borut, Racman Stanič Darja, Kodre Neža, Rozman Iztok, Petelin Špela, Koščak Mateja, Mohorko Tanja, Đurovič Blažo, Štravs Luka, Direktive EU s področja upravljanja voda, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 2013.
- Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, Uradni list RS, št. 87/12 in 109/12.
- Uredba o oskrbi s pitno vodo, Uradni list RS, št. 88/2012.
- Ustava RS, Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97-UZS68,66/00- UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68,69/04 – UZ14, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ43, UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148 in 47/13 – UZ90, 97, 99.
- Zakon o gospodarskih javnih službah, Uradni list RS, št. 32/93.
- Zakon o ohranjanju narave, Uradni list RS, št. 96/04 in 46/14.

- Zakon o varstvu okolja, Uradni list RS, št. 39/06, 70/08, 108/09, 48/12, 57/12, 92/13 in 56/15.
- Zakon o vodah, Uradni list RS, št. 67/02, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14 in 56/15.

